

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 3 września 2004 r.

36576

RPO-480614-XI/04

Pan
Krzysztof Pater
Minister Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję, że do Rzecznika wpłynęło pismo (którego kopię załączam) osoby przebywającej w rodzinie zastępczej na podstawie umowy powierzenia dziecka rodzinie zastępczej Nr 83/98 zawartej z kuratorem oświaty w dniu 21.05.1998 r. Umowa ta zawierała zapis (zgodny z obowiązującymi wówczas przepisami), że pomocy pieniężnej udziela się dziecku, które ukończyło 18 lat w razie kontynuowania przez niego nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat (26 lat - na ostatnim roku studiów).

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami pomoc na życiowe usamodzielnienie przysługuje osobie usamodzielnianej w przypadku, gdy umieszczenie w rodzinie zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu (art. 88 pkt 2 obowiązującej od 1 maja 2004 r. ustawy o pomocy społecznej; Dz. U. z 2004 r., Nr 64, poz. 593 ze zm.). Nie obejmuje zatem wychowanków rodzin zastępczych, którzy zostali w nich umieszczeni na podstawie umów cywilno-prawnych zawartych z kuratorem oświaty przed 1 stycznia 1999 r. (umieszczenie dziecka w takim trybie było wówczas dopuszczalną formą utworzenia rodziny zastępczej, a nadto nie stanowiło wymogu uzyskania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, który wprowadzony został w § 2 ust 1 rozporządzenia MPiPS z dnia 9 października 2001 r. w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie dla pełnoletnich osób z rodzin zastępczych oraz osób opuszczających niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych i domów pomocy społecznej, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich i specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze; Dz.U. Nr 120, poz. 1293).

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach dziecka (Dz.U. z 1991 r., Nr

120, poz. 527 ze zm.) zobowiązuje Państwa - Strony, zgodnie z warunkami krajowymi i odpowiednio do swych środków, do podejmowania właściwych kroków w celu wsparcia osób odpowiedzialnych za dziecko w realizacji prawa dziecka do poziomu życia odpowiadającemu jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, duchowemu, moralnemu i społecznemu, pomocy materialnej oraz innych programów pomocy, szczególnie w zakresie żywności, odzieży i mieszkań (art. 20 i 27 Konwencji o prawach dziecka).

Art. 72 ust. 2 Konstytucji RP stanowi, że dzieci pozbawione opieki rodziców powinny być objęte szczególną opieką i pomocą ze strony państwa.

W sytuacji wychowanków rodzin zastępczych, którzy pozostali bez wsparcia na granicy dojrzałości, szczególną uwagę zwraca fakt, że chodzi tu o dzieci całkowicie pozbawione opieki rodziców (autor listu skierowanego do RPO jest całkowicie osierocony). Osoby, które objęły faktyczną pieczę nad dziećmi najpierw orzeczeniem sądu ustanowione zostały opiekunami prawnymi, później zaś zawarły umowę o powierzeniu im dziecka z kuratorem oświaty (część tej umowy dotycząca pomocy na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej była dostosowana odpowiednio do zmienionych w okresie 1998 - 2001 r. przepisów). Należy więc mieć na uwadze, że ta grupa osób usamodzielnianych co prawda nie dysponuje orzeczeniem sądu o umieszczeniu ich w rodzinie zastępczej, ale dysponuje orzeczeniem sądu o ustanowieniu opieki prawnej, które jest orzeczeniem dalej idącym, gdyż wskazującym na brak osoby, która mogłaby wychowywać w jakimkolwiek zakresie władzę rodzicielską wobec dziecka.

Mając na uwadze, iż nie jest to jednostkowa sprawa (choć dzieci znajdujących się w podobnej sytuacji jest zapewne niewiele) na podstawie art. 16 ust pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie czynności zmierzających do usunięcia tej rażącej nierówności w prawie i wyrównania szans we wsparciu przez Państwo w okresie usamodzielniania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz w okresie kontynuowania przez nie nauki.

Będę zobowiązany za poinformowanie o zajętych przez Pana stanowisku.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia

Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich